

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบค่าปรับงานล่าช้าของ บริษัทรับเหมาก่อสร้างต่อผู้ว่าจ้างบริษัทเอกชน

Legal problems for Contractor liability of Late Completion

Penalties to Private Employer

¹บุญทอง เอื้อหิรัญญานนท์ และ ²ปารเมศ อักษรดี

¹Boonthong Uahiranyanon and ²Paramaes Aksorndee

¹อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ และ ²นักวิชาการอิสระ

¹Lecturer, Graduate School Southeast Asia University and ²Independent scholar

¹Corresponding Author E-mail: westernboonthong@gmail.com

Received November 3, 2023; Revised December 8, 2023; Accepted December 20, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไข กรณีความรับผิดชอบค่าปรับงานล่าช้าของบริษัทรับเหมาก่อสร้างต่อผู้ว่าจ้างบริษัทเอกชน ของบริษัทรับเหมาก่อสร้างต่อผู้ว่าจ้างบริษัทเอกชน ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเกิดความล่าช้า ผู้ว่าจ้างชอบจะให้ผู้รับจ้างเป็นผู้รับผิดชอบกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดเพื่อแลกกับการไม่โดนค่าปรับ ทั้งนี้มีประเด็นปัญหาที่เกิดความผิดกรณีค่าปรับล่าช้า ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้รับเหมาก่อสร้าง หรือผู้ว่าจ้างในกรณีที่ยื่นล่าช้า 2) ปัญหาเกี่ยวกับอัตราค่าปรับที่สูงเกินไป และ 3) ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการเรียกเก็บค่าปรับกรณีผู้ว่าจ้างไม่ดำเนินการเรียกเก็บค่าปรับภายในระยะเวลาที่เหมาะสม แนวทางในการแก้ปัญหาโดย 1) เพิ่มข้อสัญญาเรื่องการปรับให้ผู้ว่าจ้าง สามารถเรียกร้องได้ มาตรา 215 และมาตรา 222 2) กำหนดอัตราค่าปรับที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ และ 3) กำหนดอัตราค่าปรับที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ มูลค่างานจ้าง ความล่าช้าที่เกิดขึ้น และความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ว่าจ้าง

คำสำคัญ: ค่าปรับงานล่าช้า; บริษัทรับเหมาก่อสร้าง; ผู้ว่าจ้างเอกชน

Abstract

The purpose of this article is to study the problem and solutions of liability in the case of late work fines of construction companies to private employers. The results of the study found that When there is a delay The employer prefers that the contractor be responsible for all expenses incurred in exchange for not being charged a penalty. There are issues that arise in the case of late fines, including: 1) Problems with the liability of construction contractors. or the employer in the event that the work is delayed; 2) problems with fine rates that are too high; and 3) problems with the method for collecting fines in cases where the employer does not collect the fine within a reasonable period of time. Guidelines for solving the problem by 1) Can claim under Section 215 and Section 222 2) Set the appropriate fine rate. Taking into account various factors and 3) determining

the appropriate fine rate Taking into account various factors, including the value of the work delays that occur and losses that may occur to the employer

Keywords: late payment penalty; construction contractor; private company client

บทนำ

งานก่อสร้างเป็นงานที่มีความซับซ้อนและต้องใช้ความชำนาญเฉพาะด้านเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงมีความเสี่ยงที่จะเกิดความล่าช้าได้เสมอ ในกรณีที่เกิดความล่าช้า ทางผู้ว่าจ้างอาจเรียกค่าปรับจากบริษัทรับเหมาก่อสร้างได้ โดยค่าปรับนี้มักกำหนดไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้าง ปัญหาเกี่ยวกับความชัดเจนของสัญญาจ้างก่อสร้าง สัญญาจ้างก่อสร้างที่ดีควรกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน รวมถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับค่าปรับงานล่าช้าด้วย หากสัญญาจ้างก่อสร้างไม่ชัดเจน อาจทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างผู้ว่าจ้างและบริษัทรับเหมาก่อสร้างได้ สัญญาจ้างก่อสร้างเป็นสัญญาที่ฝ่ายผู้รับจ้างตกลงจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั่นก็คือสิ่งก่อสร้างให้กับผู้ว่าจ้าง โดยผู้ว่าจ้างตกลงให้ค่าจ้างสำหรับสิ่งก่อสร้างที่ทำนั้น ดังนั้นสัญญาจ้างก่อสร้างจึงเป็นสัญญาจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 587 และมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน สัญญาจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีหลักการบัญญัติไว้ในบรรพ 3 ลักษณะ 7 จ้างทำของ ตั้งแต่มาตรา 587 ถึง มาตรา 607 และยังต้องนำหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในบรรพ 1 หลักทั่วไป และในบรรพ 2 นี้มาพิจารณาประกอบด้วย (โชคชัย เนตรงามสว่าง, 2565)

ปัญหาความล่าช้าของงานส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ในกรณีที่เกิดความล่าช้าของงานในงานรับเหมาก่อสร้างในภาคเอกชนส่วนใหญ่ผู้รับเหมาหรือผู้รับจ้างในปัจจุบันพบว่าเมื่อเกิดความล่าช้า ผู้ว่าจ้างชอบที่จะให้ผู้รับจ้าง เป็นผู้รับผิดชอบกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดเพื่อแลกกับการไม่โดนค่าปรับ ซึ่งผู้รับเหมาหรือผู้รับจ้างส่วนใหญ่ไม่อยากจะเกิดปัญหาสำหรับการทำงานเนื่องจาก ผู้รับจ้างเองก็ไม่อยากเสียความสัมพันธ์ (relationship) เพื่อรับงานในโครงการใหม่ต่อไป ปัญหาเกี่ยวกับการจ้างเหมาจ้างทำของของผู้รับจ้าง(ผู้รับเหมา) ปัญหาที่มีข้อขัดแย้งเรื่องค่าปรับที่ล่าช้าซึ่งมีปัญหาข้อเท็จจริงดังนี้ (Post today, 2561)

ผู้รับจ้าง กรณีการดำเนินการทำงานก่อสร้างตามสัญญาจ้างก่อสร้างระหว่าง ผู้รับเหมา (ผู้รับจ้าง) กับเจ้าของโครงการ (ผู้ว่าจ้าง) ซึ่งงานรับเหมาก่อสร้างเป็นงานบริการ ปัญหาทางก่อสร้างล่าช้ากว่ากำหนดเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดระหว่างผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้าง ค่าปรับถือเป็นเรื่องใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายที่สูงของผู้รับจ้าง เพราะต้องจ่ายเป็นรายวัน อย่างไรก็ตามผู้ว่าจ้างจะมีสิทธิปรับหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงก่อนว่าความล่าช้าเป็นความผิดของใคร ถ้าผู้รับจ้างเป็นฝ่ายผิด ผู้ว่าจ้างก็ปรับได้โดยหักออกจากค่าจ้าง ถ้าหักแล้วไม่พอต่อค่าเสียหายก็ยังสามารถร้องค่าเสียหายเพิ่มเติมได้อีก แต่ถ้าผู้ว่าจ้าง

เป็นฝ่ายผิด หรือเป็นเพราะสาเหตุที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบ ผู้ว่าจ้างก็จะปรับไม่ได้ และถึงแม้ว่าผู้รับจ้างจะเป็นฝ่ายผิด แต่ผู้ว่าจ้างตรวจรับมอบงานไว้ โดยไม่สงวนสิทธิที่จะคิดเบี้ยปรับ ต่อมาในภายหลังนึกขึ้นได้จะหันไปคิดเบี้ยปรับ อันเนื่องมาจากความล่าช้าจากผู้รับจ้างอีกไม่ได้

ผู้รับจ้าง กรณีที่ผู้รับจ้างส่งมอบงานล่าช้านั้น ถ้าเป็นเพราะพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบ ก็ถือว่าผู้รับจ้างผิดสัญญาไม่ได้ เช่น เป็นช่วงฤดูฝน เกิดฝนตกหนักเพราะมีพายุใหญ่เข้าหลายลูก น้ำท่วมถนนทางเข้าและสถานที่ก่อสร้าง ตลอดจนบริเวณใกล้เคียงอยู่หลายอาทิตย์ ผู้รับจ้างทำงานต่อไม่ได้ ทำให้ส่งมอบงานล่าช้า อย่างนี้ก็ถือว่าความล่าช้าไม่ใช่เพราะความผิดของผู้รับจ้าง และผู้รับจ้างไม่ได้ผิดนัด ผู้ว่าจ้างจะเรียกร้องเบี้ยปรับหรือค่าเสียหายอื่นไม่ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 205 ระบุว่า “ตราบใดที่การชำระหนี้ยังมิได้กระทำลงเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่ง ซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบนั้นลูกหนี้นี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่” เมื่อผู้รับจ้างไม่ได้เป็นฝ่ายผิด หากการทำงานตามสัญญายังไม่แล้วเสร็จ ผู้ว่าจ้างก็ต้องต่ออายุสัญญาให้เท่าจำนวนวันที่เสียไปนั้น อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ว่าจ้างผิดพลาดกันมาก คือในกรณีที่มีการตกลงชำระเบี้ยปรับกันไว้เมื่อส่งมอบงานล่าช้า แล้วก็มีควมล่าช้าเกิดขึ้นจริงๆ หากผู้ว่าจ้างปล่อยให้ตรวจรับมอบงานที่ล่าช้านั้น โดยไม่สงวนสิทธิการปรับไว้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 381 วรรคสาม กับบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่ากรณีนี้ต้องถือว่าผู้ว่าจ้างสละสิทธิในเบี้ยปรับนั้น และจะไปเรียกร้องให้ผู้รับจ้างชำระเบี้ยปรับในภายหลังไม่ได้ ถือว่าผู้ว่าจ้างสูญเสียสิทธิในเบี้ยปรับโดยสิ้นเชิง แม้ว่าผู้ว่าจ้างจึงไม่ยากหยิบยกประเด็นนี้มาให้เป็นที่ยึดใจ กระทบความสัมพันธ์อันดีกับผู้รับจ้าง ซึ่งเป็นบริษัทผู้รับเหมารายใหญ่ฝีมือดี แต่ในภายหลังผู้ว่าจ้างอาจถูกผู้ตรวจสอบบัญชีหรือกรรมการบริษัททั่วถึง หรือเปลี่ยนใจโดยประการอื่น จึงทำให้ผู้ว่าจ้างมาเรียกร้องเบี้ยปรับเอาจากผู้รับจ้างในภายหลัง อย่างนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ระบุเอาไว้ว่าผู้ว่าจ้างที่ไม่สงวนสิทธิการปรับไว้ตอนรับมอบงาน ย่อมเสียสิทธิในเบี้ยปรับนั้นค่าเสียหายของผู้ว่าจ้างจากการที่ผู้รับจ้างส่งมอบงานล่าช้าเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่กฎหมายไม่ได้ระบุดัดสิทธิไว้โดยเฉพาะเจาะจง ผู้ว่าจ้างจึงยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายในกรณีความล่าช้าได้อยู่ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างยังคงสามารถเรียกร้องสินไหมทดแทนได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 215 และมาตรา 222

ผู้ว่าจ้าง กรณีปัญหาอีกประเด็นหนึ่งคือสัญญาก่อสร้างมักจะมีข้อความมาตรฐานทั่วไปว่า ในกรณีใดๆ ก็ตามจะไม่ถือว่าผู้ว่าจ้างสละสิทธิใดๆ ของตนตามกฎหมายหรือตามสัญญา หากผู้ว่าจ้างไม่ได้สละสิทธิใดๆ ไว้โดยเฉพาะเจาะจงเป็นลายลักษณ์อักษรจึงเกิดปัญหาว่าการที่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ระบุว่าการทำงานที่ผู้ว่าจ้างรับมอบงานโดยไม่สงวนสิทธิการปรับไว้ ให้ถือว่าสละสิทธิ หมดสิทธิที่จะปรับได้อีกต่อไป กับข้อสัญญาที่ว่าในกรณีใดๆ ไม่ให้ถือว่าผู้ว่าจ้างสละสิทธิ จนกว่าจะได้สละสิทธิไว้ โดยเฉพาะเจาะจงเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งกฎหมายกับสัญญาขัดกัน ใครเป็นฝ่ายชนะ จะถือกฎหมายเป็นหลัก

หรือสัญญาเป็นหลัก เรื่องนี้กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะเจาะจงแน่นอนชัดเจนกว่า จึงควรถือกฎหมายเป็นหลัก กฎหมายที่ชัดเจนย่อมมีชัยชนะเหนือสัญญาที่กำกวมในจุดนี้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ว่าจ้างจึงควรระบุไว้ในสัญญาให้ชัดเจนว่า การที่ตนรับมอบงานล่าช้าโดยไม่สงวนสิทธิการปรับ ไม่ให้ถือว่าตนละสิทธิ และตนยังมีสิทธิในการปรับอยู่ ก็จะแก้ไขปัญหาที่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตัดสินคดีคดีได้ เพราะบทบัญญัติของกฎหมายข้อนี้ไม่ใช่บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน คู่สัญญาจึงทำสัญญาให้ผิดแผกแตกต่างไปจากข้อความในกฎหมายได้

ผู้รับจ้าง กรณีข้อสัญญาอีกข้อหนึ่งที่เห็นบ่อยในสัญญาจ้างก่อสร้าง ก็คือข้อสัญญาที่ให้สิทธิผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาได้ในกรณีที่ผู้รับจ้างส่งมอบงานล่าช้ากว่ากำหนด และให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิริบผลงานก่อสร้างของผู้รับจ้าง ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ของผู้รับจ้างที่เก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ก่อสร้างให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ว่าจ้างได้โดยไม่ต้องใช้ราคา อย่างนี้ข้อสัญญาดังกล่าวใช้ได้ตามกฎหมายได้หรือไม่ และผู้ว่าจ้างมีสิทธิริบสิ่งของดังกล่าวตามที่ตกลงกันหรือไม่ ประเด็นนี้เข้าข้อกำหนดของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกข้อหนึ่ง ที่ระบุให้คู่สัญญาดตกลงกันให้ผู้รับจ้างชำระเบี้ยปรับด้วยการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นได้ โดยไม่ต้องชำระเป็นจำนวนเงิน ดังนั้นตามกฎหมายแล้วก็ต้องถือว่าผลงานตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ของผู้รับจ้างที่ผู้ว่าจ้างยึดเป็นกรรมสิทธิ์หลังบอกเลิกสัญญานั้นเป็นเบี้ยปรับที่ผู้ว่าจ้างมีสิทธิริบได้ เมื่อริบแล้วก็ต้องตีราคาทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นตัวเงินออกมาเอามาหักกับค่าเสียหายของผู้ว่าจ้าง ถ้าหักแล้วยังไม่พอใช้หนี้ ผู้รับจ้างก็ต้องชำระค่าเสียหายส่วนที่ขาด ทั้งนี้ผู้รับจ้างก็ยังมีสิทธิฟ้องร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลลดเบี้ยปรับนั้นลงตามที่ศาลเห็นสมควรได้ ถ้าศาลสั่งลดเบี้ยปรับแล้ว มีทรัพย์สินที่ผู้ว่าจ้างริบไว้เกินจำนวนเงินที่ศาลอนุญาต ก็ต้องคืนเงินค่าปรับที่ริบไว้เกินให้ผู้รับจ้างไป (Post today, 2561)

ปัญหางานก่อสร้างล่าช้ากว่ากำหนดเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดระหว่างผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้าง ค่าปรับถือเป็นเรื่องใหญ่ ปัญหาผู้รับจ้างกรณีที่ผู้รับจ้างส่งมอบงานล่าช้านั้นถ้าเป็นเพราะพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบ ก็จะถือว่าผู้รับจ้างผิดสัญญาไม่ได้ อย่างไรก็ตาม กรณีผู้ว่าจ้างรับมอบงานโดยไม่สงวนสิทธิการปรับไว้ ทำให้ไม่สามารถปรับผู้รับจ้างได้กรณีผิดสัญญา และ กรณีคู่สัญญาดตกลงกันให้ผู้รับจ้างชำระเบี้ยปรับด้วยการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นได้ โดยไม่ต้องชำระเป็นจำนวนเงิน โดยตกลงกันว่าในสัญญา เห็นได้ว่ากฎหมายที่บังคับใช้ระหว่างผู้ว่าจ้าง และผู้รับจ้างนั้น กฎหมายไม่ได้ระบุเป็นการเฉพาะทำให้เกิดปัญหาการละเมิดทางสัญญาซึ่งเป็นปัญหาเกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาก

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทำสัญญา

หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Theory of Freedom of Contract) หลักเสรีภาพในการทำสัญญานี้วางหลักไว้ว่า เสรีภาพของเอกชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งความเป็นอิสระของเอกชนจะถูกจำกัดได้

ก็โดยความสมัครใจของ ตนเองเท่านั้น เสรีภาพของเอกชนในการทำสัญญาจึงเป็นบ่อเกิดแห่งความยุติธรรม โดยแนวความคิดทฤษฎีดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 1134 แห่งประมวลกฎหมายฝรั่งเศส หรือที่นิยมเรียกกันว่าประมวลกฎหมายนโปเลียนของฝรั่ง (Code Napoleon) โดยมีหลักว่า ความตกลงที่ทำขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายย่อมมีผลใช้บังคับแก่ผู้ที่ทำความตกลงนั้น สำหรับหลักเสรีภาพในการทำสัญญานั้น Wilson ให้ความหมายของเสรีภาพในการทำสัญญาไว้ 2 ความหมาย คือ

1. เสรีภาพในการทำสัญญา หมายถึง เสรีภาพในการก่อให้เกิดสัญญา (Formation of Contract) นอกจากนั้นศาสตราจารย์ Tamburion ได้ให้ความหมายที่เพิ่มเติมว่าเสรีภาพในการทำสัญญา หมายถึง เสรีภาพในการก่อให้เกิดขึ้น ดำเนินต่อไป หรือระงับกระบวนการในการก่อให้เกิดสัญญา กล่าวคือ ความเป็นไปได้ที่จะบอกค่าเสนอหรือคำสนอง ในกรณีที่สัญญายังไม่เกิดเป็นเสรีภาพที่ปราศจากบทลงโทษโดยตรง เพราะความไม่สุจริตในการเจรจาหรือการคุ้มครองความไว้วางใจของอีกฝ่ายหนึ่ง

2. เสรีภาพในการทำสัญญา หมายถึง เสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงภายหลังจากที่สัญญาเกิดแล้ว สำหรับเสรีภาพในความหมายนี้ หมายถึง เสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐตามทฤษฎี ปัจเจกชนนิยม ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐได้ รับรองเสรีภาพที่ ปัจเจกชนหรือเอกชนตั้งแต่ขั้นตอนก่อนเกิดสัญญาแล้ว ดังนั้นเมื่อสัญญาเกิดขึ้นรัฐจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อให้สิ่งที่คู่สัญญาได้ก่อกำหนดตกลงกันไว้โดยเสรีภาพให้เปลี่ยนไปเป็นประการอื่นไม่ได้ เพราะหากปล่อยให้ทำเช่นนั้นได้ก็เท่ากับเสรีภาพในการทำสัญญาของปัจเจกชนถูกทำลายซึ่งหลักเสรีภาพในการทำสัญญานั้นถือเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของกฎหมายลักษณะสัญญาโดยเฉพาะในประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law

หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา (Autonomy of Will) หลักที่อาศัยความเป็นเหตุเป็นผลทางนิติปรัชญาวาดด้วยนิติ สัมพันธ์ทางนี้ว่า อยู่บนรากฐานของเจตนาของบุคคลโดยเจตนาเป็นแหล่งกำเนิดและเป็นมาตรการของสิทธิ การแสดงเจตนา (Declaration of Intention) เป็นการกระทำซึ่งบุคคลแต่ละคนประสงค์ที่จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายบางประการและได้มีการแสดงออกซึ่งความประสงค์นั้น ดังนั้นการมีเจตนาอยู่ภายใต้จิตใจของบุคคลใดๆ จึงไม่เกิดผลทางกฎหมายแต่อย่างใด ต้องมีการแสดงออกมาให้ปรากฏเป็นการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่แสดง ออกมาอย่างชัดแจ้งหรือเป็นการแสดงออกมาโดยนัยเฉย ถ้าเป็นความประสงค์ของผู้แสดงเจตนาที่จะให้เกิดผลขึ้นแล้ว ก็ถือว่าบุคคลนั้นได้แสดงเจตนาแล้วนั่นเอง หลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนาเริ่มมาจากรูปแบบที่บุคคลทุกคนมีอิสระในทางความคิดที่มีอยู่ในตัวเป็นธรรมชาติ การที่บุคคลจะกระทำการใด บุคคลนั้นย่อมรู้ตัวเองแต่สิ่งที่สำคัญในการแสดงเจตนาทาง ด้านการทำสัญญานั้นต้องมีความสมัครใจของบุคคลนั่นเองด้วยในการที่จะเข้าไปผูกพันในหนี่งที่จะเกิดจากสัญญานั้น โดยหลักแล้วรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงในการทำสัญญา ถึงแม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หลักเสรีภาพ

ในการแสดงเจตนา (Freedom of Contract) ถือว่าเจตนาของบุคคลมีความศักดิ์สิทธิ์และอิสระ โดยบุคคลจะไม่ผูกพันในหนี้ใดที่เขาไม่ได้ตกลงยินยอมด้วย การมีเสรีภาพ คือ การที่บุคคลสามารถที่จะถูกบังคับด้วยตัวของตัวเองโดยเฉพาะการผูกมัดตัวเองด้วยสัญญาที่หาขึ้น (คาราพร อิระวัฒน์, 2542) หรืออีกนัยหนึ่งเรียกหลักนี้ว่าหลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy) หมายถึง อำนาจของเอกชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับขอบเขตทางกฎหมายของตนเองด้วยตนเอง ทั้งในทางส่วนตัวและในทางทรัพย์สิน และเป็นหลักพื้นฐานของการทวนิติกรรมทุกชนิด (ศันนกรณ โสทธิพันธุ์, 2552)

หลักสัญญาต้องเป็นไปตามสัญญา (Pacta Sunt Servanda) เมื่อคู่สัญญากำหนดเนื้อหาของสัญญาไว้อย่างไรแล้ว สัญญานั้นก็ย่อมเกิดผล ในทางกฎหมาย ตามที่คู่สัญญากำหนดไว้ ตามหลักที่เรียกว่าสัญญาต้องเป็นไปตาม สัญญา แม้เนื้อหาของสัญญาจะแตกต่างไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ตาม เว้นแต่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีต่อประชาชน หรือต้องห้ามแจ้งโดยกฎหมายหรือเป็นขอสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น หลักสัญญาต้องเป็นไปตามสัญญานั้นเป็นหลักที่คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามสัญญา อย่างเคร่งครัด และเงื่อนไขในการทำสัญญาต้องไม่ให้อีกฝ่ายเสียเปรียบเกินสมควรและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

ทั้งนี้ความรับผิดทางสัญญา เป็นหนี้หรือความรับผิดในทางแพ่งชนิดที่เกิดโดยนิติกรรม มิใช่หนี้เหตุเหมือนเช่นกรณีละเมิด แต่เกิดจากที่คู่กรณีหรือคู่สัญญาบิดพลิ้ว หรือฝ่าฝืน หน้าที่บางประการในการปฏิบัติตามสัญญา เป็นหน้าที่ที่เกิดจากความสมัครใจของ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายและหากการฝ่าฝืนหน้าที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้ฝ่าฝืนหรือคู่สัญญา นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้ผิดสัญญา โดยคู่สัญญาฝ่ายผิดสัญญาจะต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ฝ่ายผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องตามสัญญา แต่เฉพาะความเสียหายที่เป็นผลมาจากความผิดของลูกหนี้ฝ่ายที่ผิดสัญญาไม่ว่าจะเป็นความผิดที่ ลูกหนี้ เป็นผู้ก่อขึ้นหรือเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้ ลูกหนี้มีความรับผิดชอบรับผิดชอบก็ตาม (ณัฐนา เลิศอรียานนท์, 2561) อย่างไรก็ตามนิติสัมพันธ์นั้นต้องอาศัยความสมัครใจของผู้กอนิติสัมพันธ์ทั้ง 2 ฝ่าย เนื่องจากยึดถือหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เพราะเป็นการทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว จึงต้องให้มีการทำสัญญากันอย่างเสรี หากฝ่ายใดขัดขึ้น ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล เพราะต่างฝ่ายต่างเสมอภาคกัน ต้องให้ศาลทำหน้าที่เป็นคนกลางเข้ามาตัดสิน (บรรศักดิ์ อูวรรณโณ, 2538)

อย่างไรก็ตามหลักการของสัญญา และโดยเฉพาะสัญญาจ้างก่อสร้างที่มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ยิ่งควรที่จะต้องกำหนดข้อสัญญาให้มีความชัดเจน และต้องมีการจัดสรรความเสี่ยงอย่างถูกต้องเหมาะสม (Husni Madi and others, 2019) เพื่อให้การบริหารสัญญาสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ของสัญญา ดังนั้นการกำหนดเวลาที่ชัดเจนในการจ่ายเงินค่าจ้างก่อสร้างและกำหนดผลของการปฏิบัติที่ผิดไปจากสัญญาจะช่วยให้หน่วยงาน

ภาครัฐผู้ว่าจ้างทราบสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่ต้องปฏิบัติได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น และเป็นข้อสัญญาที่ไม่สร้างภาระให้เอกชนมากจนเกินไป

แนวคิดและความสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความล่าช้า

ความล่าช้าในงานก่อสร้าง คือระยะเวลาบางส่วนของการก่อสร้างถูกขยายเวลาออกไปหรือปฏิบัติงานไม่ได้ ในสถานะที่คาดการณ์ไม่ได้ (A delay is the time during which some part of the construction project has been extended or not performed due to an unanticipated circumstance.)” อย่างไรก็ตามประเภทของความล่าช้าตามการเรียกร้องจากความเสียหายได้ 2 วิธี คือ ค่าชดเชย และเวลา ซึ่งจะขึ้นอยู่กับหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มบุคคล โดยที่ประเภทของความล่าช้าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (Bramble & Callahan, 1987) ดังนี้

1. ความล่าช้าที่อ้างได้ (excusable delay) คือ ความล่าช้าที่ผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องความเสียหายได้ในด้านของเวลาและค่าใช้จ่าย โดยความล่าช้าที่อ้างได้สามารถแบ่งออกได้อีก 2 ประเภท คือ

1) ความล่าช้าที่เรียกร้องค่าชดเชยได้ (compensable delay) คือ ความล่าช้าที่มักจะเกิดขึ้นจาก ความล่าช้าจากผู้ว่าจ้าง (owner delay) และความล่าช้าจากสถาปนิกและวิศวกร (architect/engineering delay) ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วสามารถเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายจากความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นได้ทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย เช่น การเปลี่ยนแปลงรายการก่อสร้าง(change order) จากผู้ว่าจ้าง เป็นต้น

2) ความล่าช้าที่ไม่สามารถเรียกร้องค่าชดเชยได้ (none compensable delay) คือ ความล่าช้าที่เกิดขึ้นจากกลุ่มบุคคลที่สาม (third party delay) ที่ไม่ใช่จากผู้ว่าจ้างสถาปนิกและวิศวกรและผู้รับเหมา ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถเรียกร้องค่าชดเชยได้แต่สามารถขอเพิ่มระยะเวลาในการทำงานได้ เช่น ภัยธรรมชาติ โรคระบาด เป็นต้น

2. ความล่าช้าที่อ้างไม่ได้ (none excusable delay) คือ สาเหตุความล่าช้าที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการผู้รับเหมา (contractor) โดยตรง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วผู้รับเหมาเองอาจต้องชดเชยให้กับเจ้าของงานในรูปแบบของค่าปรับ เช่น คนงานขาดทักษะ และมีมือในการทำงาน เครื่องจักรกลชำรุด ผู้ควบคุมงานขาดทักษะและประสิทธิภาพทำงาน หรือ ผู้รับเหมามีปัญหาที่เกิดจากวัสดุก่อสร้าง เช่น การจัดแผนการสั่งซื้อการจัดส่งวัสดุเข้าสู่โครงการ วัสดุขาดแคลน ปัญหาที่เกิดจากบุคลากร เช่น การว่าจ้างผู้รับเหมาช่วง เข้ามาร่วมปฏิบัติงานปัญหาที่เกิดจากเงินทุนวิธีการก่อสร้างและการจัดการก่อสร้าง (ฤทธิ์ชาร์ต ดิยามาตย์, 2549)

แนวคำพิพากษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบค่าปรับงานล่าช้าของบริษัท
รับเหมาก่อสร้างต่อผู้ว่าจ้างบริษัทเอกชน

ประเด็น ผู้ว่าจ้างยอมรับมอบงานที่ทำ โดยมีได้ยึดถืออื่นผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบการ
ที่ส่งมอบเนิ่นช้า คู่สัญญาได้ถือเอาระยะเวลาตามที่กำหนดในสัญญาเป็นสาระสำคัญจึงไม่มีสิทธิ
เรียกเบี้ยปรับ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3012/2552 นอกจากงานก่อสร้างตามสัญญา จำเลยที่ 1
ให้โจทก์ทำงานเพิ่มเติมไปจากสัญญา ซึ่งโจทก์ต้องใช้เวลาในการดำเนินการเพิ่มขึ้น ประกอบกับการ
ส่งงานงวดที่ 14 และที่ 15 โจทก์ส่งมอบพร้อมกันภายหลังล่วงพ้นระยะเวลาก่อสร้างสิ้นสุดแล้ว
แต่จำเลยที่ 1 ได้ชำระเงินค่างวดทั้งสองงวดให้โจทก์โดยไม่ปรากฏว่าในขณะรับมอบงานจำเลยที่ 1
ได้ยึดถือหรือสงวนสิทธิที่จะเรียกเอาเบี้ยปรับไว้ การที่จำเลยที่ 1 อ้างว่าจำเลยที่ 2 ได้บอกโจทก์แล้วว่า
จะมีคนมาใช้ประโยชน์ในอาคารที่ก่อสร้างก็เป็นเพียงคำปรารภหาใช่เป็นการสงวนสิทธิที่จะเรียกเอา
เบี้ยปรับไม่ การที่จำเลยที่ 1 รับมอบงานงวดที่ 14 และที่ 15 ทั้งที่ระยะเวลาก่อสร้างสิ้นสุดแล้วและให้โจทก์
ก่อสร้างงานงวดที่ 16 ซึ่งเป็นงวดสุดท้ายต่อไป ย่อมแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 1 มิได้ถือเอาระยะเวลา
ตามสัญญาเป็นสำคัญ ทั้งมีงานที่จำเลยที่ 1 ให้โจทก์ทำนอกเหนือสัญญาด้วย จึงเป็นพฤติการณ์ที่บ่งชี้ว่า
ข้อสัญญาที่เกี่ยวกับการส่งมอบงานล่าช้าไม่แล้วเสร็จตามสัญญานี้ โจทก์และจำเลยที่ 1 ต่างมีเจตนา
ให้ระงับกันไปไม่ถือเป็นการผิดสัญญา จึงทำให้จำเลยที่ 1 ไม่มีสิทธิเรียกเบี้ยปรับที่โจทก์ส่งมอบงานพ้น
กำหนดเวลาสิ้นสุดตามสัญญาได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 381 วรรคสาม และมาตรา 597

1. ประเด็น การที่จ้างยังไม่แล้วเสร็จ ผู้ว่าจ้างอาจบอกเลิกสัญญาได้ เมื่อเสียค่าสินไหมทดแทน
ให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่
6598/2541 แม้การดำเนินการก่อสร้างของโจทก์ล่าช้า คนงานน้อยเครื่องมือไม่ทันสมัย ไม่สามารถก่อสร้าง
ให้แล้วเสร็จตามสัญญาแต่สัญญาว่าจ้างฉบับพิพาทระบุเพียงว่า ผู้รับจ้างจะทำการก่อสร้างให้อยู่
ภายในสัญญาจะเกินสัญญาไม่ได้เท่านั้นสัญญาว่าจ้างมิได้กำหนดระยะเวลาก่อสร้างไว้ชัดเจน
ทั้งโจทก์ก็ประสงค์จะทำงานต่อไปหากจำเลยเห็นว่าโจทก์ทำงานล่าช้ามาก จะเกิดความเสียหาย
จำเลยทั้งสองจะเลิกสัญญาได้ก็ต้องบอกกล่าวกำหนดระยะเวลาพอสมควรให้โจทก์ปฏิบัติเสียก่อน
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 387 แต่จำเลยมิได้กระทำ แต่จำเลยกลับให้โจทก์หยุด
ดำเนินการ ก่อสร้างทันที และว่าจ้างบุคคลอื่นทำการก่อสร้างแทนโจทก์ ดังนี้ การที่จำเลยบอกเลิกสัญญา
ต่อโจทก์ด้วยเหตุ ดังกล่าวย่อมเป็นการใช้สิทธิในการเลิกสัญญาโดยไม่ชอบ จำเลยจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญา
ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์เพื่อความเสียหายใด ๆ อันเกิดจากการเลิกสัญญาตามมาตรา 605

2. ประเด็นยกเลิกสัญญา เนื่องจากเจ้าของไม่ประสงค์จะจ้างทำงานตามสัญญาต่อ
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5302/2538 กรณีเพิ่งเริ่มงานตามสัญญา จำเลยก็ไม่ประสงค์ให้โจทก์ทำการก่อสร้าง

เหตุบอกเลิกสัญญา ก็อ้างเหตุโจทก์ทำงานเท่านั้น ซึ่งยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาก่อสร้างแล้วเสร็จ และโจทก์เองมิได้ทอดทิ้งงาน ส่วนเรื่องโจทก์ก่อสร้างผิดแบบผิดหลักวิชาการก็รับฟังไม่ได้ ดังนี้เมื่อสัญญาจ้างยังไม่ถึงกำหนด และจำเลยผู้ว่าจ้างเห็นว่าหากให้โจทก์ทำการก่อสร้างต่อไปจะเกิดความเสียหาย เพราะงานล่าช้ามาก จำเลยจะเลิกสัญญาได้ก็ต้องบอกกล่าวกำหนดระยะเวลาให้โจทก์ปฏิบัติเสียก่อน ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 387 แต่จำเลยก็มีได้ทำเช่นนั้น จึงบอกเลิกสัญญาโดยเหตุดังกล่าวไม่ได้ การที่โจทก์ขอทำการก่อสร้างต่อไปและจำเลยไม่ยอมโดยว่าจ้างผู้อื่นก่อสร้างต่อไปและให้เลิกสัญญา จะถือว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาไม่ได้ แต่เป็นเรื่องจำเลยใช้สิทธิเลิกสัญญาโดยไม่ชอบ และต้องถือว่าจำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญาเอง กรณีจ้างทำของเมื่อจำเลยผู้ว่าจ้างได้บอกเลิกสัญญาเอง โดยโจทก์ผู้รับจ้างไม่ได้ทำผิดสัญญา จำเลยจึงต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 605 ส่วนค่าเสียหายที่จำเลยต้องรื้อถอนซ่อมแซมและเสียค่าก่อสร้างบ้านจนแล้วเสร็จเมื่อโจทก์มิได้เป็นฝ่ายผิดสัญญา จำเลยจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องเอาจากโจทก์ได้ ถ้าผู้รับจ้างส่งมอบการที่ไม่ทันเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาก็ดี หรือถ้าไม่ได้กำหนดเวลาไว้ในสัญญาเมื่อล่วงพ้นเวลาอันควรแก่เหตุก็ดี ผู้ว่าจ้างชอบที่จะลดสินจ้างลง หรือถ้าสาระสำคัญแห่งสัญญาอยู่ที่เวลาก็ชอบที่จะเลิกสัญญาได้ แต่ถ้าผู้ว่าจ้างยอมรับมอบการที่ทำนั้นแล้วโดยมิได้อิดเอื้อน ผู้รับจ้างก็ไม่ต้องรับผิดชอบการที่ส่งมอบเนิ่นช้า

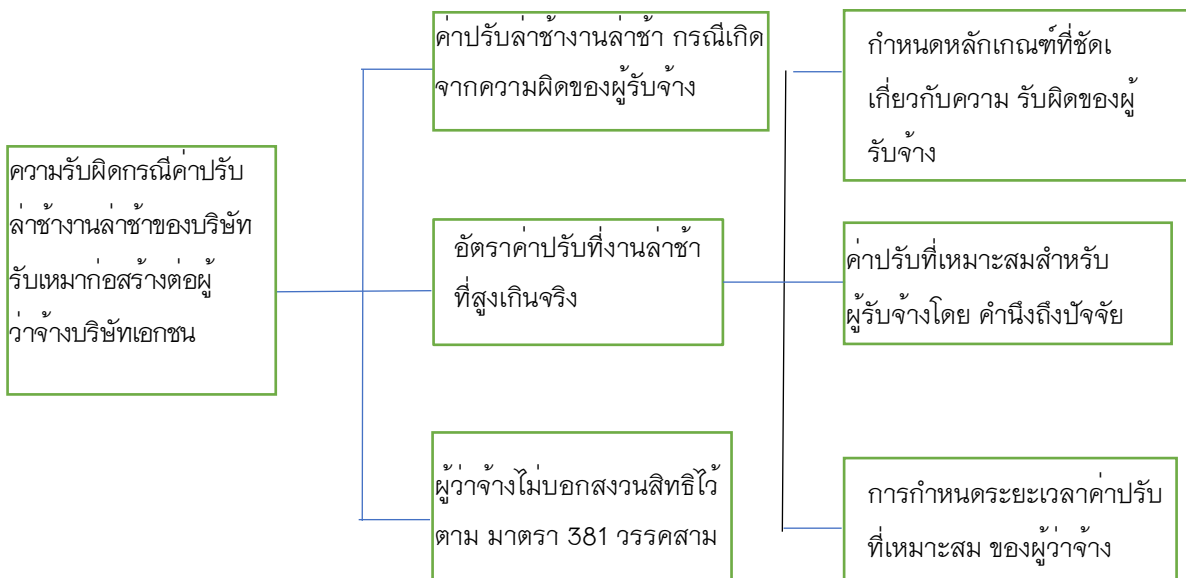
3. ประเด็นจำเลยทำงานล่วงเลยเวลาที่กำหนดไว้ แต่โจทก์ยอมรับเอาผลงานและชำระเงินให้จำเลยโดยดี คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7809/2540 จำเลยทำงานล่วงเลยเวลาที่กำหนดไว้ แต่โจทก์ยอมรับเอาผลงานและชำระเงินให้จำเลยโดยดี โดยงานที่จำเลยทำส่วนใหญ่สมบูรณ์ มีความชำรุดบกพร่องเพียงเล็กน้อย ดังนี้ถือได้ว่าจำเลยได้ทำงานที่จ้างให้โจทก์เสร็จแล้ว ตามสัญญาจ้างเหมาฉบับพิพาทมีข้อความว่า ผู้รับจ้างต้องทำงานรายนี้ให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ภายในกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่ปรากฏในสัญญานี้เป็นต้นไปถ้าหากไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดนี้ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างปรับเป็นรายวันจนกว่าผู้รับจ้างจะทำงานรายนี้แล้วเสร็จสมบูรณ์ แต่ถ้าผู้ว่าจ้างเห็นว่าผู้รับจ้างไม่มีทางที่จะทำงานจ้างรายนี้ให้แล้วเสร็จได้ เมื่อครบกำหนด 60 วันแล้ว ผู้รับจ้างยังทำไม่แล้วเสร็จ ผู้ว่าจ้างมีอำนาจที่จะเลิกสัญญานี้ได้ทันที และหากเกิดความเสียหายใด ๆ ขึ้นอันเนื่องจากผู้รับจ้างเหมาผิดสัญญา ผู้ว่าจ้างมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามกฎหมายอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้ เมื่อครบกำหนดแล้วโจทก์มิได้บอกเลิกสัญญาแล้วใช้สิทธิเรียกเบี้ยปรับตามสัญญา แต่กลับยอมต่ออายุสัญญาให้จำเลยโดยยอมรับเอาผลงานของจำเลยและชำระค่าจ้างให้จำเลยในวันซึ่งเป็นเวลาภายหลังที่ครบกำหนดอายุสัญญาที่โจทก์ต่อให้แล้ว แสดงว่า โจทก์ไม่ได้ถือเอาระยะเวลาตามสัญญาเป็นสาระสำคัญ โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกเบี้ยปรับจากจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6697/2540 แม้โจทก์ผู้รับจ้างจะก่อสร้างอาคารให้จำเลยไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญา แต่จำเลยก็ตกลงยินยอมให้โจทก์ทำการก่อสร้างต่อ

จนอาคารแล้วเสร็จ และจำเลยได้จดทะเบียนโอนขายอาคารนั้นให้บุคคลอื่นไปหลังจากนั้นจำเลยยังให้โจทก์ก่อสร้างเพิ่มเติมอาคารอีกหลังหนึ่งด้วยและจำเลยก็ไม่ติดใจเรื่องค่าปรับวันละ 1,000 บาท ตามสัญญา ดังนั้นเมื่อจำเลยไม่ได้เคร่งครัดเรื่องกำหนดเวลาการก่อสร้างและไม่ได้ติดใจในเรื่องค่าปรับ ทั้งยังยอมรับผลงาน ของโจทก์หลังจากพ้นกำหนดเวลาตามสัญญาแล้ว อันเป็นการยอมรับชำระหนี้โดยมิได้ สงวนสิทธิที่จะเรียกเอาเบี้ยปรับ จำเลยยอมหมดสิทธิที่จะเรียกเอาเบี้ยปรับจากโจทก์ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 381 วรรคสาม

เห็นได้ว่า จากคำพิพากษาศาลฎีกา พบว่า ผู้ว่าจ้างยอมรับมอบงานที่ทำโดยมิได้ยึดเงื่อนไขผู้รับจ้างมิได้ถือเอาระยะเวลาที่กำหนดในสัญญาเป็นสาระสำคัญจึงไม่มีสิทธิเรียกเบี้ยปรับมาตรา 381 วรรคสาม และมาตรา 597 อีกทั้งผู้ว่าจ้างจะเลิกสัญญาได้ก็ต้องบอกกล่าวกำหนดระยะเวลาพอสมควรให้โจทก์ปฏิบัติเสียก่อน ตาม มาตรา 387 แต่มิได้กระทำ กรณีผู้รับจ้างเริ่มงานตามสัญญา และผู้ว่าจ้างอ้างเหตุบอกเลิกสัญญาซึ่งยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาก่อสร้างแล้วเสร็จ และผู้รับจ้างมิได้ทอดทิ้งงาน กรณีผู้รับจ้างทำงานล่วงเลยเวลาที่กำหนดไว้ แต่โจทก์ยอมรับเอาผลงานและชำระเงินให้จำเลย และประการสุดท้าย ผู้รับจ้างจะก่อสร้างอาคารให้ผู้ว่าจ้างไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญา แต่ผู้ว่าจ้างก็ตกลงยินยอมให้โจทก์ทำการก่อสร้างต่อจนอาคารแล้วเสร็จเรียบร้อยแล้ว คำนึงถึงค่าปรับตามสัญญา ล้วนเกิดจากความไม่เข้าใจในเรื่องกฎหมายจ้างทำของและกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง เป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาททาง กฎหมายตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา

ภาพที่ 1 ความรับผิดกรณีค่าปรับ ล่าช้างานล่าช้าของบริษัทรับเหมาก่อสร้างต่อผู้ว่าจ้างบริษัทเอกชน

สรุป

งานก่อสร้างเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งในประเทศไทย ภาคเอกชนเป็นผู้ว่าจ้างงานก่อสร้างเป็นจำนวนมาก สัญญาจ้างก่อสร้างมักกำหนดให้ผู้รับเหมาก่อสร้างต้องรับผิดชอบผู้ว่าจ้างในกรณีที่งานล่าช้า ซึ่งผู้ว่าจ้างสามารถเรียกค่าปรับจากผู้รับเหมาก่อสร้างได้ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบค่าปรับงานล่าช้าของ บริษัทรับเหมาก่อสร้างต่อผู้ว่าจ้างบริษัทเอกชน มีอยู่หลายประการ

ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้รับเหมาก่อสร้าง ในกรณีที่งานล่าช้า ผู้ว่าจ้างสามารถเรียกค่าปรับจากผู้รับเหมาก่อสร้างได้หรือไม่ ถ้าพิจารณา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 7 จ้างทำของ มาตรา 597 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ว่าจ้างยอมรับมอบการที่ทำนั้นแล้วโดยมิได้อัดเงื่อนไข ผู้รับจ้างก็ไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อการที่ส่งมอบนั้นซ้ำ” กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยทั่วไปแล้ว ผู้รับเหมาก่อสร้างจะรับผิดชอบต่อผู้ว่าจ้างในกรณีที่งานล่าช้า อันเป็นผลมาจากความประมาทเลินเล่อหรือความผิดของผู้รับเหมาก่อสร้างเอง แต่หากความล่าช้าเกิดจากสาเหตุอื่น เช่น เหตุสุดวิสัย หรือเหตุที่เกิดจากฝ่ายผู้ว่าจ้าง ผู้รับเหมาก่อสร้างจะไม่รับผิดชอบ

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับอัตราค่าปรับ สัญญาจ้างก่อสร้างมักกำหนดอัตราค่าปรับไว้เป็นรายวันหรือรายเดือน โดยทั่วไปแล้ว อัตราค่าปรับจะคิดเป็นร้อยละของราคางานจ้าง แต่อัตราค่าปรับที่สูงเกินไปอาจไม่เป็นธรรมต่อผู้รับเหมาก่อสร้าง ถ้าพิจารณา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 7 จ้างทำของ มาตรา 695 บัญญัติว่า “ถ้าการที่จ้างยังทำไม่แล้วเสร็จอยู่ตราบใด ผู้ว่าจ้างอาจบอกเลิกสัญญาได้ เมื่อเสียค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้น” กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับอัตราค่าปรับ แต่ได้กำหนด “ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้น” ผู้ว่าจ้างจึงสามารถกำหนดอัตราค่าปรับได้อย่างอิสระ แต่หากอัตราค่าปรับสูงเกินไป ผู้รับเหมาก่อสร้างอาจโต้แย้งว่าอัตราค่าปรับนั้นไม่เป็นธรรมและฟ้องร้องผู้ว่าจ้างเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ มัดจำและกำหนดเบี้ยปรับตามมาตรา 380 บัญญัติว่า “ถ้าลูกหนี้ได้สัญญาไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้นแทนการชำระหนี้ก็ได้ แต่ถ้าเจ้าหนี้แสดงต่อลูกหนี้ว่าจะเรียกเอาเบี้ยปรับจะนั้นแล้ว ก็เป็นอันขาดสิทธิเรียกร้องชำระหนี้อีกต่อไป ถ้าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้นในฐานะเป็นจำนวนน้อยที่สุดแห่งค่าเสียหายก็ได้การพิสูจน์ค่าเสียหายยิ่งกว่านั้น ท่านก็อนุญาตให้พิสูจน์ได้”

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการเรียกเก็บค่าปรับ โดยทั่วไปแล้ว ผู้ว่าจ้างสามารถเรียกเก็บค่าปรับจากผู้รับเหมาก่อสร้างได้ทันทีที่งานล่าช้า แต่หากผู้ว่าจ้างไม่ดำเนินการเรียกเก็บค่าปรับภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ผู้รับเหมาก่อสร้างอาจโต้แย้งว่าผู้ว่าจ้างสละสิทธิในการเรียกเก็บค่าปรับ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ มัดจำและกำหนดเบี้ยปรับ ตาม มาตรา 381

วรรคสาม บัญญัติว่า” ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้แล้ว จะเรียกเอาเบี้ยปรับได้ต่อเมื่อได้บอกสงวนสิทธิไว้เช่นนั้น ในเวลาชำระหนี้” ฉะนั้น ผู้ว่าจ้างจึงควรดำเนินการเรียกเก็บค่าปรับจากผู้รับเหมาก่อสร้างโดยเร็วที่สุด

เห็นได้ว่าปัญหา ซึ่งผู้ว่าจ้างสามารถเรียกค่าปรับจากผู้รับเหมาก่อสร้างได้ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบค่าปรับงานล่าช้า นั้น มีประเด็น ได้แก่ กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องค่าปรับงานที่ล่าช้า ปัญหาเกี่ยวกับอัตราค่าปรับ สัญญาจ้างก่อสร้างมักกำหนดอัตราค่าปรับไว้เป็นรายวันหรือรายเดือน โดยทั่วไปแล้ว อัตราค่าปรับจะคิดเป็นร้อยละของราคางานจ้าง แต่อัตราค่าปรับที่สูงเกินไปอาจไม่เป็นธรรมต่อผู้รับเหมาก่อสร้าง และประการสุดท้าย กรณีผู้ว่าจ้างสามารถเรียกเก็บค่าปรับจากผู้รับเหมาก่อสร้างได้ทันทีที่งานล่าช้า แต่ไม่ดำเนินการเรียกเก็บค่าปรับภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- โชคชัย เนตรงามสว่าง. (2565). การจ่ายเงินค่าจ้างล่าช้าและการไม่จ่ายเงินค่าจ้างของผู้ว่าจ้างในสัญญาจ้างก่อสร้าง ภาครัฐตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 1(1), 46 – 58.
- ณัฐธนา เลิศอรียานันท์. (2561). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบตามสัญญาและความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้ประกอบการธุรกิจอาคารชุด. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก*.
- ดาราวพร ธีระวัฒน์. (2542). *กฎหมายสัญญา สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). *กฎหมายมหาชน เล่ม 2 การแบ่งแยกกฎหมายมหาชน เอกชน และพัฒนาการในกฎหมายมหาชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ:นิติธรรม.
- ฤทธิชาร์ด ดีอามาตย์, (2549). *สาเหตุของความล่าช้าในงานก่อสร้างอาคารสูง*. ข้าวช่วง (ฉบับที่ 21) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วรรณกิจ.
- ศันท์กรณ โสติพันธ์. (2552). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และ ลาภมิควรได้: (มูลนิธิ 2) พร้อมคำอธิบายในส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- Bramble, B.B. & Callahan, M.T. (1987). *Construction Delay Claims*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Husni Madi and others. (2019). *FIDIC Golden Principles*. Geneva: International Federation of Consulting Engineers (FIDIC).
- Post today. (2561). *งานก่อสร้างล่าช้า แก้ปัญหาอย่างไร*. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.posttoday.com/real-estate/568572>.